

Damherten in de duinen, schieten of genieten?

JOHN VAN VLIET EN MARJA ZANDBERG

Moeten de bestaande damhertgroepen beheerd worden? Het publiek, de media en de politiek vragen er Stichting Duinbehoud naar, en Duinbehoud geeft hier haar standpunt weer.

– Is er maatschappelijk draagvlak voor al of niet ingrijpen?

Praktijkervaringen

Ooit leefden er in de duinen en de moeras-gebieden daaromheen grote grazende zoogdieren, zoals edelhert en ree, en in andere tijden mogelijk oerrund, damhart en wisent. In de afgelopen eeuwen werd er intensief gejaagd en zette men in sommige duingebieden speciaal daartoe het damhart uit. Maar uiteindelijk verdwenen deze grazers geheel uit onze duinen.

In de loop van de twintigste eeuw veranderde het landelijke natuurbeleid ingrijpend. Jacht was niet langer vanzelfsprekend. Ook in natuurgebieden elders mocht de natuur meer haar gang gaan en werden reeën talrijker en talrijker. Ze waaierden uit. Zo slaagden exemplaren erin de duinen te bereiken, vaak via de nieuwe natuur- en recreatiegebieden tussen de bossen in het Gooi en de duinen. Waarschijnlijk uit hertenkampen en landgoederen ontsnapte damherten kwamen ook in de duinen terecht.

Workshop

Reeën zitten momenteel in vrijwel alle duingebieden en hier en daar leven damherten. Beide soorten vertonen een opmerkelijke aanwas. Meer klachten is het gevolg, over landbouwschade en soms ook over de verkeersveiligheid vanwege overstekende dieren. De flinke toename van het aantal damherten in de Zeeuwse duinen en de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD) roept veel vragen op. Zullen er vaker ongelukken gebeuren? Neemt de gewasschade toe? Kan het natuurgebied die groei zelf aan, of loopt de kwaliteit ervan gevaar?

Om antwoorden op die vragen te krijgen heeft Duinbehoud een workshop gehouden, waaraan terreinbeheerders en deskundigen meededen.

De volgende vragen werden voorgelegd:

- Zijn er grenzen aan de huidige populatiegroei?
- Welke maatregelen zijn mogelijk om eventuele overlast in te dammen?

Bij niet ingrijpen zal volgens Leo Linnartz van Stichting Ark het aantal dieren toenemen, maar vervolgens vervlakt die groei en vindt er stabilisatie plaats. Deze trend doet zich voor in het buitenland, en inmiddels ook in de Oostvaardersplassen. De draagkracht van het terrein bepaalt vervolgens blijvend het aantal dieren, dat daarbij wel flink kan blijven schommelen.

In de AWD zijn er geen problemen met damherten, volgens ecooloog Leo van Breukelen van het Waterleidingbedrijf Amsterdam. Ree en damhart hebben een beperkt positief effect op het duinecosysteem. Ze helpen bij het tegengaan van ongewenste vergrassing en verstruiking. Pas bij hoge dichtheden kunnen sommige plantensoorten onder druk komen. Het damhart lijkt stabiliserend te werken op de reeënstand. Intussen vragen politiek en wet om actie, vanwege verwachte schadeclaims en de opinie van burgers. Schade is echter nooit volledig uit te sluiten, wat je ook doet.

De provincie Zeeland noemt het voorkómen van mogelijke problemen prioritair, want zonder beheer groeit de populatie gestaag (zie kader). Schade aan landbouwgewassen en risico's voor het verkeer rond de duingebieden zijn te verwachten, aldus beleidsmedewerker René Steijn. Het provinciaal bestuur vindt beheer binnen de gebieden daarom op korte termijn noodzakelijk. Bestuur en terreinbeheerders vrezen dat zij anders aansprakelijk kunnen worden gesteld voor schade en overlast. Bovendien sluiten zij niet uit dat een ernstig verkeersongeluk de publieke opinie doet omslaan.

Oplossingen

Verscheidene deskundigen noemen voorlichting belangrijk. Ook het plaatsen van rasters wordt voorgesteld. Op langere termijn biedt dit volgens anderen helaas geen oplossing, want de populaties groeien gewoon door. Ook noemen zij verkeersregulerende maatregelen.

Onderzoek Alterra

Onderzoek uitgevoerd door Alterra in de Manteling op Walcheren en de AWD wijst uit dat:

- er geen aanwijzingen zijn dat de groei in afzienbare tijd vanzelf stopt;
- een negatieve invloed op de vegetatie zich beperkt tot geprefereerde soorten;
- een positieve invloed op vergrassing hooguit lokaal te verwachten is;
- een relatie tussen dichtheden en incidenten waarschijnlijk is, maar onduidelijk;
- reductie via afschot het eenvoudigst uit te voeren is;
- een gefundeerde uitspraak over de gewenste aantallen (nog) niet mogelijk is;
- de aantallen op Walcheren mede bepaald worden door omliggende akkers;
- er dringend criteria voor de draagkracht van de natuurgebieden moeten worden ontwikkeld;
- ingrijpen zich zo mogelijk moet beperken tot percelen waar schade ontstaat.

Jacht op ree en damhert, een tot begin jaren negentig toegepaste methode, is een voor de hand liggende oplossing. Een duidelijk samenhangend beleid met een goede schaderegeling en voorlichting ontbrak toen. Ook bij jacht blijven er schadegevallen en verkeersongevallen, want bij een kleine populatie zullen de dieren nog steeds gewassen opzoeken. Het toegenomen autoverkeer speelt mede een rol. Een nadeel van jacht is dat er in de eerste fase enorm veel dieren moeten worden geschoten, terwijl het onduidelijk is of dit wel effectief is. Als de populatie in een fase van exponentiële groei blijft steken, zal men tot in lengte van jaren afschot moeten volhouden.

Standpunt Duinbehoud: nu geen jacht in de duinen

Duinbehoud blijft staan achter het rijksbeleid inzake natuurgebieden: geen jacht, tenzij er

zwaarwegende belangen zijn vanuit veiligheid, volksgezondheid, natuurbescherming of economie. Immers, juist in natuurgebieden prevaleren natuurlijke processen. Vooraf moet aangevoerd kunnen worden dat alleen afschot een effectief middel is om problemen te voorkomen. Uit genoemde onderzoeken en de workshop blijkt dat de dieren hun leefomgeving slechts beperkt beïnvloeden. De problemen daarbuiten kunnen gemakkelijk aldaar opgelost worden. Bovendien is het de vraag of afschot wel effectief is, aangezien er geen duidelijke relatie bestaat tussen dichtheden en schade, en het onduidelijk is bij welke dichtheden de schade acceptabel is. Bij jacht in de duinen loop je vooruit op eventuele toekomstige problemen er buiten. Niet doen dus!

JOHN VAN VLIET, MEDEWERKER BELEID EN ECOLOGIE

MARJA ZANDBERG, MEDEWERKER EDUCATIE EN NATUURONTWIKKELING

Damherten (foto: Marco van Rooijen, Foto Natura)